

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної
допомоги суб'єктам господарювання з надання послуг у сфері громадських
пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний
економічний інтерес»

1. Мета

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання з надання послуг у сфері громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес» (далі – проєкт Постанови), розроблено з метою імплементації відповідних положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), створення правових механізмів реалізації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) та забезпечення нормативно-правової бази під час здійснення оцінки допустимості державної допомоги на послуги громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Згідно із частиною першою статті 267 Угоди для виконання зобов'язань, зазначених у статтях 262 – 266 цієї Угоди, Україна, зокрема, протягом трьох років із дати набрання чинності цією Угодою має прийняти національне законодавство про державну допомогу.

Відповідно до статті 264 Угоди Сторони домовились, що вони застосовуватимуть положення цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосуванням статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Згідно з пунктом «с» Додатка XXIII до Глави 10 Угоди послуги загального економічного інтересу визначені як «економічна діяльність, яку органи влади визначають як особливо важливу для громадян, і яка не може здійснюватися (або могла б здійснюватися за інших умов) без державного втручання. Така діяльність повинна виявляти особливий характер порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності».

Статтею 14 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС) регламентовано, що Європейський Союз та держави-члени, кожен у межах своїх повноважень, повинні дбати про те, щоб суб'єкти господарювання, які надають послуги загального економічного інтересу, функціонували на базі таких принципів і в таких умовах, зокрема економічного та фінансового характеру, які дозволять їм виконувати свої завдання.

Відповідно до статті 106 ДФЄС суб'єкти господарювання, які надають послуги загального економічного інтересу, застосовують правила конкуренції в тих межах, у яких застосування цих правил не перешкоджає виконанню юридично або фактично дорученого їм спеціального завдання.

Європейська комісія також вважає, що послуги, які визначаються як послуги, що становлять загальний економічний інтерес, повинні бути адресовані громадянам або бути в інтересах суспільства в цілому.

Повідомленням Комісії щодо застосування правил державної допомоги Європейського Союзу до компенсації, що надається за надання послуг загального економічного інтересу (Офіційний вісник Європейського Союзу С 8/4 від 11.01.2012) (далі – Повідомлення Європейської комісії щодо ПЗЕІ), також закріплюються критерії, раніше викладені в Рішенні Суду ЄС у справі C-280/00 Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (далі – Рішення у справі Альтмарк, критерії Альтмарк), визначено умови, за яких компенсація за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, не є державною допомогою.

Відповідно до Рішення у справі Альтмарк компенсація витрат на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, не становить державну допомогу суб'єктам господарювання, якщо задовольняються такі чотири критерії:

суб'єкт господарювання, що отримує компенсацію, повинен фактично виконувати зобов'язання щодо надання таких послуг, а послуги повинні бути чітко визначені;

методика, за якою розраховується розмір компенсації, повинна бути визначена заздалегідь об'єктивним та прозорим способом, з метою уникнення надання суб'єкту господарювання економічних переваг порівняно з конкуруючими суб'єктами;

компенсація не повинна перевищувати розмір, необхідний для покриття усіх або частини витрат, понесених внаслідок виконання зобов'язань з надання послуг, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку за виконання таких послуг;

у випадку якщо суб'єкт господарювання, який надає послуги, обирається не шляхом проведення конкурентної процедури публічних закупівель, яка б дозволила обрати пропозицію з найнижчою ціною за надання таких послуг, тоді рівень компенсації визначається, ґрунтуючись на аналізі витрат, які є типовими для суб'єкта господарювання, який зміг би надавати такі послуги, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку.

У пункті 23 Повідомлення Європейської комісії зазначено, що компенсація за державні послуги не є державною допомогою за умови дотримання чотирьох кумулятивних умов, визначених у Рішенні у справі Альтмарк.

Якщо критеріїв Альтмарк не дотримано, з урахуванням положень 264 та 267 Угоди, для проведення відповідної оцінки допустимості державної допомоги під час надання послуг громадських пасажирських перевезень використовується Регламент (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги пасажирських перевезень залізничним і дорожнім транспортом.

Відповідно до статті 8 Закону до повноважень Уповноваженого органу з питань державної допомоги, яким є Антимонопольний комітет України (далі – Уповноважений орган, Комітет), належить, зокрема, визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом.

Згідно із частиною другою статті 6 Закону Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою цієї статті.

Зокрема, передбачено визначення критеріїв оцінки допустимості державної допомоги для підтримки окремих галузей економіки. У цьому контексті є необхідним встановлення єдиного порядку та підходів до здійснення оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання з надання послуг у сфері громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес.

Наразі в національному законодавстві відсутні критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання з надання послуг у сфері громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес. Зазначене порушує дотримання принципу правової визначеності під час реалізації повноважень Уповноваженого органу, зокрема у випадку здійснення оцінки допустимості державної допомоги на цілі, передбачені пунктом 3 частини першої статті 6 Закону, не забезпечує визначення на національному рівні підходів до оцінювання державної допомоги у цій сфері та, відповідно, унеможлиблює імплементацію відповідних положень Угоди.

Крім того, з метою захисту національних інтересів, забезпечення економічної самостійності держави, прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави в цілому, для отримання статусу кандидата на членство в ЄС, подальшої роботи над інтеграцією України до ЄС, організації стабільності та безпеки Європейського континенту, Україна, дотримуючись цінностей, закріплених у статті 2 Договору про Європейський Союз, та відповідно до статті 49 цього Договору, 28 лютого 2022 року подала заявку на членство в ЄС, підписану Президентом України.

Відповідно до спеціальної процедури вступу до ЄС Україна отримала та заповнила анкету-опитувальник для отримання статусу кандидата на членство в

ЄС, яка, зокрема, містила питання імплементації до законодавства ЄС законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання.

23 червня 2022 року Україні надано статус кандидата на членство в ЄС, тому подальша підготовка до членства передбачає, зокрема, завершення імплементації положень законодавства Європейського Союзу в національне законодавство про державну допомогу суб'єктам господарювання.

У зв'язку з викладеним, прийняття та реалізація положень Проекту постанови є одними з умов подальшої підготовки України до членства в ЄС, що вкрай важливо для України в період воєнного стану та післявоєнної відбудови держави.

3. Основні положення проекту акта

Проектом Постанови пропонується визначити критерії оцінки допустимості державної допомоги, яка надається суб'єктам господарювання на послуги громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес, а саме:

- мету й форми державної допомоги;
- категорії отримувачів державної допомоги;
- максимальний розмір державної допомоги, яка може надаватися;
- умови та спосіб розрахунку сукупного розміру державної допомоги;
- витрати, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги.

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення проекту Постанови є:

Конституція України;

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;

Регламент (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги пасажирських перевезень залізничним і дорожнім транспортом;

Закон України «Про Антимонопольний комітет України»;

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Постанови не матиме впливу на надходження та витрати державного чи місцевих бюджетів України, а тому фінансово-економічні розрахунки не наводяться.

6. Позиція заінтересованих сторін

Публічні консультації та обговорення проекту Постанови відбудуться відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (Офіційний вісник України, 2010 р., № 84, ст. 2945).

Проект Постанови стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку й потребує розгляду уповноваженими представниками всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи відповідних органів місцевого самоврядування.

Проект Постанови не стосується функціонування й застосування української мови як державної, тому не потребує з'ясування позиції відповідної заінтересованої сторони – Уповноваженого із захисту державної мови; не стосується питань соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування й застосування української мови як державної, тому не потребує з'ясування позиції Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю, всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю та їх спілок.

Проект Постанови не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тобто не потребує надсилання на розгляд Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Проект Постанови потребує погодження Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України та опрацювання Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Проект Постанови буде надіслано Міністерству юстиції України для здійснення його правової експертизи.

7. Оцінка відповідності

Проект Постанови містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, зазначених у статтях 262 – 267 Угоди.

Водночас у проекті Постанови відсутні положення, які:

стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією;

створюють підстави для дискримінації.

Проект Постанови буде надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції для проведення антикорупційної експертизи.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи проєкту Постанови не проводитимуться.

8. Прогноз результатів

Прийняття проєкту Постанови дозволить запровадити на національному рівні підходи до оцінювання державної допомоги суб'єктам господарювання на послуги громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес, забезпечить імплементацію відповідних положень Угоди та сприятиме дотриманню принципу правової визначеності при реалізації повноважень Комітету під час оцінки допустимості державної допомоги на цілі, передбачені статтею 6 Закону.

Реалізація проєкту Постанови матиме вплив на ринкове середовище у сфері послуг громадських пасажирських перевезень, оскільки проєкт Постанови встановлює правила оцінки допустимості державної допомоги в зазначеній сфері. Наявність критеріїв оцінки допустимості державної допомоги для перевізників дозволить запобігти наданню державної допомоги, що призводитиме до суттєвого спотворення конкуренції. Крім того, наявність прозорих правил надання державної допомоги підвищуватиме правову впевненість суб'єктів господарювання, що, у свою чергу, призводитиме до покращення конкурентного середовища у сфері надання послуг громадських пасажирських перевезень.

Реалізація проєкту Постанови не матиме впливу на розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами; інші суспільні відносини.

Інформація у вигляді таблиці за запропонованою формою щодо впливу на інтереси заінтересованих сторін надається в додатку до пояснювальної записки.

Додаток: на 2 арк. в 1 прим.

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА

«___» _____ 2023 р.

Додаток
до пояснювальної записки

Інформація про вплив реалізації проекту Постанови на інтереси
заінтересованих сторін

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Держава	Позитивний	Запровадження на національному рівних підходів до оцінювання допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на послуги громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес, забезпечення імплементації відповідних положень Угоди, забезпечення дотримання принципу правової визначеності при реалізації повноважень Комітету під час оцінки допустимості державної допомоги на цілі, передбачені пунктом 3 частини першої статті 6 Закону
Громадяни	Позитивний	Запровадження чітких та рівних для всіх суб'єктів господарювання підходів до оцінювання допустимості державної допомоги на послуги громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес, сприятиме забезпеченню захисту та розвитку конкуренції на відповідних ринках; підвищенню прозорості та ефективності управління ресурсами держави та місцевими ресурсами; отриманню якісних послуг громадянами

<p>Суб'єкти господарювання (отримувачі державної допомоги)</p>	<p>Позитивний</p>	<p>Визначення мети і форми державної допомоги, категорій отримувачів державної допомоги, максимального розміру державної допомоги, яка може надаватися, умов та способу розрахунку сукупного розміру державної допомоги, витрат, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги, які передбачені проектом Постанови, забезпечить для суб'єктів господарювання, що надають послуги громадських пасажирських перевезень, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес, визначення умов, за яких державна допомога є допустимою, що підвищуватиме прозорість функціонування системи державної допомоги</p>
--	-------------------	---
